

Izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne.

Uredništvo in upravnništvo
»Zarje«
v Ljubljani,
Dalmatinova ulica številka 3.

Sprejemajo se le frankirani dopisi. Rokopisi se ne vračajo.

ZARJA

Socialistično glasilo.

Posamezna številka stane 1 Din.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom 4 Din mesečno. Za Nemčijo 5 Din., za drugo inozemstvo in Ameriko 6 Din.

Reklamacije so poštnine proste.

— Oglasi po dogovoru. —

Proletarci vseh dežel,
združite se!

V Ljubljani, v soboto dne 22. julija 1922.

Ne demagogija, resno delo vodi k zmagi!

Dva zlata mostička.

Lloyd George je dober in spreten politik doma v svoji domovini. Kot tak je mislil, da mu bodo tudi večje svetovne poteze uspeli in s to sigurnostjo je šel na delo, da bi zvaril razdrapani svetovni gospodarski položaj.

Lloyd George je insceniral genovsko konferenco; tam je bil duševni vodja konference, na kateri so se pa njegovi velikopotezni politični kapitalistični načrti izjavili.

Na genovski konferenci je Lloyd Georgeju delala preglavice zlasti ruska delegacija s Čičerinom na čelu, ki je igral spretno vlogo sovjetskega desničarskega politika. Njegova naloga je bila ta, da sondira ob tej priliki svetovni gospodarski in politični položaj.

Lloyd George je na genovski konferenci spoznal, da je doživel z njo svetovno politično polomijo; da se pa ta svetovna gospodarska in politična polomija ne konča v Genovi in, da bi se ta fijasko Lloyd Georgeju ne očitil, je insceniral drugo gospodarsko konferenco v Haagu, kamor pa ni prišel sam, temveč je poslal tja druge zastopnike Anglije, da zvali polomijo nanje, ker dobro ve, da doživi isti fijasko v Haagu, kot ga je doživel v Genovi.

V Haagu je vodil rusko delegacijo levo orijentirani Litwinov, z desno orijentiranim Krasinom, ki pa je na haaški konferenci molčal.

Na haaški konferenci je bil predmet razgovora zasebno imetje v Rusiji in pa krediti.

V Genovi je Čičerin obljubil, da bo zastopal pri svoji vladi to stališče, da se nekdanjim zasebnim posestnikom izplača deset odstotkov vrednosti njihovih posestev, Litwinov pa je na haaški konferenci izjavil, da je ruska vlada pripravljena izplačati zasebnim posestnikom samo tri odstotke.

Francoze in Belgijce je to ujezilo, pridobili so še angleške delegate in so stavili predlog, s katerim so zahtevali, da naj ruska delegacija daje samo odgovore na vpra-

šanja, sicer pa naj molči. Seveda je ruska delegacija tako insinucijo takoj odklonila.

Končno je prišlo do hudega nasprotja med angleškimi delegati in pa Litwinovom; desno orijentirani Krasin je pa lepo molčal in to je bil smrtni udarec haaški konferenci, ki se je pa na to razblinila in obenem ustvarila za Lloyd Georgeja zlat mostiček čez reko politične slamastike, ki ga je rabil Lloyd George.

Vendar si je pa pri genovski in haaški konferenci Lloyd George dal žig, da ni sposoben svetovni politik, četudi je v svoji domovini eden najboljših krmarjev angleške politične ladje.

Vsekakor se je dne 14. t. m. predsednik pododseka za kredite, baron Avenzzano, mnogo trudil, da bi haaško konferenco oživil iz agonije, v katero se je vtopila, pa četudi se je Litwinov umaknil iz ofenzive v defenzivo, se vendar predsedniku grofu Avenzzanu ni posrečila operacija, in tudi zaradi tega ne, ker se ruska delegacija ne spušča v nobene razprave, dokler se ne dovolijo krediti Rusiji.

Lloyd George si je s haaško konferenco spretno zgradil zlat mostiček. Rusija in Nemčija sta pa delali na genovski in haaški konferenci drugi zlat most, ki ga ruska delegacija prav spretno gradi. Ta most je mnogo važnejši, to je most med nemško in rusko gospodarsko politiko, po kateri se hočejo Nemci in Rusi otresti gospodarske odvisnosti pohotne Francije in sebičnosti kapitalistične Anglije. Rusom in Nemcem je torej jako všeč, da se tudi haaška konferenca ne obnese!

Zadnji most bo Nemcem služil, da bodo dobivali iz Rusije za svojo industrijo potrebne surovine in žito, Rusi pa industrijske izdelke in polagoma urejene železnice. Vse to pomeni za kapitalistično Francijo in Anglijo smrtni udarec, za Evropo pa probleme novega gospodarskega razmaha.

Naivnost naših samostojnežev.

Naši samostojni kmeti so zavržili vladno karijero. Preko noči so postali nezadovoljni z vladnim kurzumom, stopili so v bojno vrsto in zahtevali zlatih frankov za gradbo železnice v Sloveniji. Preobrat v politiki samostojnih je marsikoga iznenadil. Iznenadil predvsem, ker je težko verjeti, da bi samostojni ne poznali gesla kapitalističnega izkoriščanja: plačujem te, dokler te rabim. Potem pa lahko greš, najljubše pa mi je, če sam odpoveš. Ljubi samostojneži, Pašič napravi s svojim šoferjem prav tako, kot je napravil z vami. Pa tudi Pucelj napravi s svojim hlapcem tako! Glasovi samostojnih niso bili vredni toliko zlatih frankov, zato te zahteve niso dosegli in je ne bodo, predvsem, ker je proračunsko glasovanje dokazalo, da ima vlada zaenkrat še večino, če samostojni glasujejo za vlado ali ne.

Da pa vlada ne rabi samostojnih glasov, je vzrok ta, ker je veljaven tudi sklep relativne, ne le absolutne večine. In takrat, ko so samostojni glasovali za razveljavljenje komunističnih mandatov, so glasovali tudi za svojo smrt. Zakaj, kolikor je bilo komunističnih man-

datov, toliko bi morala biti močnejša vladna večina, če bi hotela veljavno sklepati. Ko bi imela danes opozicija tudi še komunistične mandate, bi Pašiču ne bilo vseeno, ali se samostojni kmeti drže njegovega fraka ali ne. V tem slučaju bi Pašič snubil samostojne, ne pa jih odklanjal in briskiral.

Pašič računa. Toliko demokratov, toliko radikalov, ta konkubinatskeje toliko glasov. Opozicija pa le toliko, brez škode grede lahko še samostojni v opozicijo. V stvarnem pomenu ne pomenijo ničesar, njihovi glasovi radikalno-demokratski večini ne škodujejo. Parlamentarni poslovnik je pa tudi s pomočjo samostojnih glasov tako prikrojen, da reakcionarnega meščanskega parlamenta mesarsko vpitje, pa magari tudi klanje ne bo oviralo in ne bo motilo. Samostojni so šli v parlament brez principov. Zastopali so veliko posest, volil jih je pa mali kmet, ki ga kapitalistični družabni red prav tako izkorišča, kakor delavca. Zato svojega parlamentarnega delovanja nesamostojneži ne bodo opravičili, račun njihovega parlamentarnega delovanja pa bo plačal naš mali kmet.

Vladna kriza.

Pri nas je tako-le: vseeno je, kdo vodi promet, kdo dirigira našo trgovino, naše gospodarstvo, glavno je, kdo vodi našo policijo. Radikali in demokrati, obe vladni stranki polagata največjo važnost le na brezhibno, strankarsko prikrojeno funkcioniranje policijskega aparata. Zato je bilo jasno, da demisijska notranjega ministra dr. Marinkoviča ne bo ostala brez posledic. Vnaprej je bilo jasno, da bodo zavikali i tokrat rekli demokratom: čakaj, da i ja govorim!

Demokrati so določili za policijskega ministra advokata Pečiča. Po zatrdilu demokratov: veoma fin čovjek. Toda: Pečič ni vzgojen po radikalnem receptu, zato so radikali, dvignili proti tej kandidaturi takoj velikanski krik in vrišč in vložili svoj veto. Nadaljni potek krize je prilično vsakdanji. Demokrati ugovarjajo, radikali insultirajo in vztrajajo. Nato razgovarjanja klubovih šefov, depeširanje kralju — odgovor? — Konec pa čisto naša specialiteta: kriza še

traja, pa tudi konkubinats. Demokrati so seveda zopet dobili po grbi, ker sicer bi bili vztrajali na tem principu, da bo demokratski klub sam takoj določil, kdo bo zasedel demokratski policijski portfelj. Imenovanje pa so odložili, kar znači, da so tudi pogoreli. Ganljiva je tolažba demokratov: vse to delamo v večjo čast naše domovine.

Proletarijatu je seveda vseeno, kdo bo notranji minister. Demokrat kot radikal se bo posluževal bajonetov, nasilja, posluževal se bo vseh sredstev, da duši delavstvo in preganja reveže. Pravice proletarijata ne bo deležen niti z demokratske niti z radikalne mize. Pribiti pa je treba to krizo: da bo proletarijat videl, na čem sloni današnja moč vlade. Na policiji in nasilju, ne pa na urejenem trgovskem in gospodarskem življenju. Namesto, da bi se porajale krize radi propadajočega gospodarstva, valutarne devalvacije, rodi vladno krizo le vprašanje, kdo bo komandiral policijo.

Izgoni.

Na različne načine varuje in čuva meščanska vlada svojo oblast, svojo moč. Čim manj pa je vsakokratna vlada vredna, tem reakcionarnejša sredstva uporablja, tem brezobzirnejša je v izbiri potov, da zatire že vsako kritiko svojega početja.

Za reakcijo tipično orožje je politični izgon. Kdor ne pleše po taktih, ki jih gode vlada, nad tega človeka pošljejo orožnika, enega, dva, pa tudi več — vsaj jih imamo dovolj — pa ga iztirjajo iz kraja, izženejo čez mejo. To dopušča in blagoslavlja seveda tudi meščanska zakonodaja, ki je prikrojena tako, da se izvrši krivica na podlagi zakonskih določil. Ta zakon je praznoval že svojo petdesetletnico. Petdeset let se že poslužuje meščanska reakcija tega zakona, in uspeh? Do danes je enak ničli. Zakaj, krog onih, ki vidijo v meščanskem redu pogubo, rase, se širi in boj proti meščanski reakciji je vsak dan večji, glasnejši. Zato pa reakcija ostri in brusil svoj nož.

V Sloveniji so bili za kratek čas prenehali politični progoni. Okrajno glavarstvo v Celju pa iznova uvaja to prakso ter je izgnalo iz Trbovelj dva SHS državljana, katerima pritičejo prilično iste ustavne svoboščine, kot gospodu glavarju samemu. Namreč: tudi ta dva smeta reči, da je delavec danes nezadostno plačan in da trpi zato

pomanjkanje in bedo. Pa, to je že hujskanje delavstva in ogrožanje javnih interesov.

S takim početjem dokumentira vlada, da je boj proletarijata preveč obziren in dobrohoten, zato se upa uničevati existenco proletarskih družin in očetov. Kaj vladi mari, kaj bosta počela v tujem kraju človeka, ki jima je vlada onemogočila zaslužek! Zaslužek, ki je namenjen in določen za stradajočo družino, jima jemlje s tem svojim ukrepom. Vlada meni, da s takimi čini varuje sebe, pa magari, če pogine par družin. Toda: s takimi akti sebe ne bo varovala. S takim početjem se razgali do kosti ter vrši rabeljski posel nad brezpravnim, slabotnim državljanom — proletarjem.

Zakaj je danes delavstvo »nahujskano« proti vladi? Ne zato, ker ga hujska govornik, marveč zato, ker ga hujska — želodec. Delavstvo je lačno, zato je nezadovoljno. Za tem grmom tiči zajec. Vlada naj poskrbi, da bo imela delavčeva družina kruha, ne pa, da iganja tiste, ki delavstvo zastopajo in ga branijo še pred hujskim izkoriščanjem. Pa brez žrtev ni boja, pravijo. Mi pa pravimo: brez žrtev pa tudi ni zmage. Orožniki bodo izvršili ukaze. Na mesto pregnanih pa bodo stopili drugi, še številnejši in odločnejši.

Delo v ljubljanskem občinskem svetu.

III.

Eno najbolj perečih vprašanj v povojnem času je vsekakor **stanovanjsko vprašanje**.

Svetovna vojna je odtegnila produktivnemu delu ves dorasli in poldorasli moški svet. Vse je moralo služiti militarizmu, dočim je zastalo skoraj vse privatno delo, predvsem pa je svetovna vojna napravila konec vsakršnemu stavbenemu gibanju. Vzrok temu je bila nesigurnost in pa že omenjeno dejstvo, da je bila vsa industrija stavljena v službo militarizma. Speci-

jelno v Ljubljani se med vojno ni gradilo takorekoč nobenih stanovanjskih hiš. Ko se je ustanovila ob prevratu naša nova država, so se v Ljubljani, kot sedežu pokrajinske vlade, kreirali novi uradi, ustanovila se je univerza in tako dalje. Poleg tega pa je dohajal velik dotok beguncev iz Primorja in Koroškega. Pomanjkanje stanovanj je vsled tega splošno.

Stanovanjska beda kriči po rešitvi stanovanjskega vprašanja. In šli so na rešitev tega vprašanja. Pa kako? Država je vsekakor v prvi

vrsti poklicana, da rešuje stanovanjsko vprašanje. Toda naša vlada je rešila to vprašanje na prav originalen način. Izdala je naredbo, popravila naredbo in novelirala naredbo in bila gotovo prepričana, da je stanovanjsko vprašanje rešeno z naredbami, ker sicer bi se bila poprijela realneje poti.

Državna stanovanjska naredba ima sicer tudi nekaj solčnih strani, ta kvintesenca cele naredbe je, da štiti državne nameščence, oziroma boljše rečeno, da ustvari izjemen položaj za javne nameščence, dočim ne nudi privatnim nameščencem in delavstvu prav nikake zaščite, posebno z ozirom na dodeljevanje stanovanj.

Na podlagi te naredbe je vlada ustanovila v Ljubljani stanovanjski urad. Potom tega urada je spravila vlada pod streho svoje urade in svoje nameščence na škodo ostalemu prebivalstvu Ljubljane. Mesto da bi hodila edino pravo pot k rešitvi stanovanjskega vprašanja in zidala za svoje civilne in vojaške urade in uslužbenice, je nasprotno celo nakupovala stare hiše in metala stranke na ulico.

Baš ob nastopu župana s. Periča na ljubljanskem magistratu, je bila novelirana stanovanjska naredba, po kateri so morale občine z lastnim statutom prevzeti drago in odiozno upravo stanovanjskih uradov. Seveda ne more nobena uprava teh uradov delati čudežev in dati stanovanj, kjer jih ni. Na drugi strani pa se mora točno držati predpisov naredbe, ki kakor favorizira državne nameščence.

Pod upravo mestne občine se je sestavil stanovanjski kataster, katerega stanovanjski urad pod državno upravo v vseh letih svoje obstoja ni sestavil, čeprav je stanovanjski kataster podlaga, na katerem mora bazirati vse delo stanovanjskih oblasti.

Toda večina v občinskem svetu si je bila na jasnem, da se stanovanjsko vprašanje ne rešuje z naredbami, temveč, da je občina dolžna po svoji moči odpomoči stanovanjski krizi, ki se pa mora rešiti le z zidavo stanovanjskih hiš.

Večina je podvzela tudi tukaj krepko iniciativo ter je sklenila, da se takoj najame posojilo za dve novi mestni stanovanjski hiši, da se popravi načrt že pričete hiše v Prulah in sicer vsled tega, ker bi po starem načrtu bile sobe bolj podobne luknjam kot pa stanovanjem.

Poleg tega se je sklenilo, da se zida Mestna hranilnica stanovanjsko hišo za svoje nameščence, dočim so demokrati prepričani, da se najame posojilo za zidavo hiše mestne elektrarne in vodovoda. Omenil bi pri tem, da se je nameravala zgraditi ta hiša za to, da se namesti v njej uradne prostore elektrarne in vodovoda, dalje trgovina mestne elektrarne in končno moderna mestna ljudska kuhinja. Ljudska kuhinja naj bi odajala vsem slojem prebivalstva primerno hrano za lastno ceno in bila v stanu dnevno prehraniti do 2000 ljudi. To namero, ki bi bila posebno važnega pomena v stanovanjskem in prehranjevalnem oziru, so demokrati prepričani s tem, da so odšli in onemogočili sklepanje. Za ta čin se jim bo gotovo izkazalo ljubljansko prebivalstvo, ki trpi pod neznoznimi stanovanjskimi in prehranjevalnimi razmerami.

Omeniti bi bilo, da bi tudi v našem prvem članku navedeno razširjenje mestne ubožnice ugodno vplivalo na stanovanjske razmere, ker bi bil tako omogočen sprejem ubožcev, kateri danes zasedajo stanovanje v mestu in največkrat živijo v skrajno slabih in tudi higijensko zelo oporečnih razmerah.

Upravni odbor pogrebnega zavoda je izdelal načrt za zidavo hiše za ta zavod, ki je sedaj nameščen v stanovanjskih prostorih. V to hišo bi bilo mogoče namestiti tudi mestno zastavljalnico, ki se istotako nahaja v stanovanjskih prostorih privatne hiše.

Ako bi se bila sčasoma realizirala ideja sezidave novega magistratnega poslopja, bi s tem potom mnogo pripomogli rešitvi stanovanjskega vprašanja.

Iz navedenega izhaja povsem jasno, da je večina tudi v tem vprašanju hodila edino pravo pot brez demagoških gesel in v prepričanju, da je sodelovanje pri rešitvi stanovanjskega vprašanja tudi nujna naloga občine. Da se je bilo treba pri tem zadržati, je jasno, toda to vprašanje je tako nujno, da ga ni mogoče odlašati. Če hoče danes vlada prepričati realizacijo teh sklepov, je to ali popolno neumevanje socialnih nalog države in občine ali pa partizanska hudobija, ki naj opraviči protizakonit razpust občinskega sveta z izgovorom, da se je delalo preveč dolgovi. Občina ljubljanska mora izvršiti te naloge in jih bo izvršila, če ne prej, pa fakrat, ko pomeče ljudska volja okostenele birokrate in samovoljne nasilneže z njih sedanjih mest.

njega društva lesnih delavcev«, ker so se življenske razmere v Sloveniji v zadnjem času podražile tako, da plače delavcev pri firmi Dolenc davno ne odговarjajo več dejanskim potrebam. Poleg tega krši firma Dolenc tudi osemurni delovnik, ker pri njej delavci delajo po 10, 12 in celo po 15 ur na dan, ne da bi imela firma za podaljšanje delovnika potrebno oblastveno dovoljenje in je protizakonito. Osemurni delovni čas krši firma Dolenc tudi s tem, ker ne plačuje predpisanih 50 odstotkov za nadure.

Slična je firma Perger v Mišlinjah. Lastnik je zagrižen Nemec. Delavstvo plačuje najmizernejše. Že večkrat so se v lesnoindustrijskih podjetjih g. Pergerja vršili oblastveni komisionelni pregledi, toda razen malenkostnega povišanja plač delavcem je ostalo do danes vse po starem. Delavstvo stane večinoma v človeka nedostojnih in neprimernih stanovanjih. Obratna poslopja in obratna železnica propadata, ne da bi gospod Perger kljub obljubam kaj popravil. Delavcem dežuje ob deževnem vremenu skozi raztrgane strehe v stanovanja, vsled zanemarjenih obratnih poslopij in pa vsled zanemarjene obratne gozdne železnice neprenehoma preti nevarnost njih življenju. Vse to je ministrstvu za socialno politiko in ministrstvu za šume in rudnike strokovna organizacija lesnih delavcev opetovano naznanila, a se ni ničesar zgodilo v rešitev stvari.

Strokovna organizacija se je po brezuspešnih poizkusih obrnila

na inšpekcijo dela v Ljubljani za posredovanje. V karakterizaciji, kako so pričeli delodajalci v Sloveniji prezirati ter negirati vse zakone in uredbe ter oblasti in njihove ukrepe, navajam ta dva slučaja v ilustracijo. Ne firma Dolenc in ne firma Perger se nista odzvali pozivu inšpekcije dela v Ljubljani glede obravnave z delavstvom.

Nedopustno je, da pušča oblast križem rok delodajalcem tako preziranje inšpekcije dela in skuša potisniti to oblastveno institucijo na nivo iluzornosti. Zato prosim, da se inšpekcijo dela v Ljubljani pozove, da neizprosno in dosledno postopa po obstoječih predpisih ter se v danih slučajih Dolenc in Perger posluži dopustnih eksekutivnih sredstev.

Inšpekcija dela v Ljubljani mora imeti vsekakor potrebno avtoriteto, ki mu jo daje minister za socialno politiko, da lahko energično nastopa, izvede poizvedbe in poišče informacije, ki so za poslovanje potrebne. Za inšpekcijo dela sta dve stranki merodajni, delodajalec in delojemalec, bolj pa delojemalec, ker je institucija inšpekcije dela ustanovljena v varstvo delavstva. Ako minister za socialno politiko umeva zakon tako, ga umeva prav in naj to tudi dejansko dokaže.

Pripominjam še, da za ministrom sedanjega ministra za socialno politiko v tem in v socialnem oziru jako pogrešam umevanje nalog, ki jih ima ministrstvo.

I. Tokan,
narodni poslanec.

Čudna pota hodi uprava drž. monopolov.

Že meseca januarja, torej začetkom tekočega leta je delavstvo takozvane državne markarnice — to je tovarne, v kateri izdelujejo poštne znamke, kolke itd. in pa delavstvo državne tovarne za izdelovanje cigaretnega papirja, vložilo spomenico na upravo državnih monopolov za regulacijo plač. Delavstvo obeh tovarn, ki se nahajata v Belgradu, je z ozirom na svoje popolnoma nezadostne plače in v očigled naraščajoči draginji zahtevalo povišanje svojih prejemkov dnevno za 6 do 8 dinarjev. Toda navzlic temu, da je monopolska uprava že davno regulirala prejemke grafičnemu delavstvu in v zadnjem času tudi tobačnemu delavstvu, ni smatrala za potrebno, urediti prejemke bednemu delavstvu obeh gori označenih tovarn.

V soboto, dne 8. julija 1922 je narodni poslanec s. Tokan v spremstvu deputacije delavstva obeh

omenjenih tovarn šel k upravi državnih monopolov, kjer je na svoje začudenje izvedel, da uprava do sedaj glede delavstva teh dveh tovarn niti predloga ni izdelala, ki naj bi ga vzel v pretres upravni odbor državnih monopolov in katerega bi končno potrdil finančni minister.

Tako torej postopa uprava kraljevih državnih monopolov kot državna institucija, ki bi morala služiti vsem ostalim delodajalcem kot vzor. Namesto tega služi ta uprava vsem delodajalcem za vzor v preziranju in negiranju najprimitivnejših delavskih potreb. Ko je s. Tokan dokazal, da se ne sme tako postopati, so se gospodje pri upravi državnih monopolov zavezali, da bodo predlog glede regulacije plač omenjenemu delavstvu izdelali ter da bo vsa stvar tekom osmih dni rešena.

Jovo.

Poziv na ministra za socialno politiko.

Tekom meseca junija 1922 se je »Osrednje društvo lesnih delavcev v Ljubljani« obrnilo na inšpekcijo dela v Ljubljani, za posredo-

vanje glede regulacije plač in delovnega časa pri lesnoindustrijski firmi Dolenc v Škofji Loki. Potreben je bil ta korak od strani »Osred-

LISTEK.

Ambulatorij Okrož urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani.

Razdejava ljudsko zdravje kliče po zdravniku. Ljudska higijena blodi iz krize v krizo. Temelj narodove sile trohni nevidno, pa grozeče. Na višku stoječa ljudska higijena ni le zahteva sebičnih stremiljenj gospodarskega udejstvovanja, ona je najvišja etična dolžnost, ona je pravi simbol prave kulture. Narod, v katerem se širijo bolezni, kakor kobilice v letih suše, se ne bo dvignil ne moralno, ne kulturno in ne gospodarsko in politično. Zdravi na bolnico in na zdravnika ne misli, on misli na razmah svojih sil, ki se po človeških slabostih rade usmerjajo v gospodarsko izkoriščanje bolnih in slabih, ki morajo bogudano čakati na svoj žalostni konec.

Brez trdega vsesplošnega ljudskega zdravja je rešitev gospodarskih in socialnih problemov nemogoča stvar. Narod bolnikov ni narod bodočnosti. Mi vsi pa hočemo

prepeljati svoj narod iz temne preteklosti v svetlo bodočnost. Za ta pohod pa rabimo čilih in zdravih jezdecev.

Vsi smo poklicani, da čuvamo in utrjujemo narodovo zdravje. To dolžnost pa imajo v pomnoženi meri socialno-zavarovalne institucije, ki morajo postati prvi pionirji narodovega zdravja, ki morajo z blažilno roko sipati zdravilne snovi v zatohle delavnice, v podzemeljske rove, bedna stanovanja — ki morajo povsod iskati kali bolezni in jih z najučinkovitejšimi sredstvi zaduševati. Vrhovna zahteva, katero mora narod staviti na svoje socialno-zavarovalne institucije je: **ohraniti zdravim zdravje, bolnim pa z vsemi modernimi sredstvi v najkrajšem času vrniti sile telesa in duha.**

Tej kardinalni zahtevi nosilci socialnega zavarovanja v Sloveniji, zlasti bolniške blagajne in nezgodna zavarovalnica niso mogli dosežati uspešno zadostiti, glavno, ker niso imeli na razpolago ambulatorijev, ki bi nudili zavarovancem pomoč, kakršno nudi dober privatni zdravnik svojim imovitejšim klientom, in ker se njih prohibitivno

delovanje ni moglo razmahniti iz mrtve točke radi pomanjkanja najpotrebnejših prostorov. Vse izvajanje socialnega zavarovanja je moralo bloditi v stopnjah največje primitivnosti, vsak polet kvišku je ob prvem zaletu zastal.

Gledali smo v Nemčijo, ki je na polju socialnega prohibitivnega zavarovanja ustvarila čudeže, čitali smo, kako na Češkem otvarjajo najmodernejše ambulatorije in polagajo temelje k resnično uspešnemu širjenju ljudskega zdravja in zdelo se nam je čudno, zakaj bi pri nas ne bili mogoči taki kulturni spomeniki. Vedeli smo, da so v bivši monarhiji socialno-zavarovalne institucije služile gospodarskim in nacionalnim interesom nemških pokrajin, ker so vse mobilne kapitalije investirale v teh pokrajinah.

Po vojni so vsi nekdanji finančno močni socialno-zavarovalni zavodi, zlasti oni v Nemčiji, zabredli v težke krize, katere je povzročila devalvacija denarja. Stalna valutna nesigurnost je upravne organe teh zavodov utrdila v prepričanju, da je nalaganje kapitalij v denarne zavode za zavarovance nevarno; stremje za tem, da svoje kapitalije trd-

nejše fundirajo, tako, da ne bodo ogroževane od neprestanega valutnega valovanja. **Prodrlo je prepričanje, da je razpoložljive kapitalije investirati v imobilije tako, da izvrševanje socialno-zavarovalnih dolžnosti ne bo ogroženo.** Na Češkem se širi zahteva celi sistem socialnega zavarovanja, zlasti pokojninsko in starostno, zasidrati v nepremičnine.

Vsi naštetih socialno-higijenični in finančni momenti so dali upravama Okrajne bolniške blagajne in Delavske zavarovalnice zoper nezgode v Ljubljani povod, da sta začeli razmišljati o zgradbi obsežnega modernega ambulatorija in takega uradnega poslopja, ki bi omogočalo najmodernejše izvajanje socialnega zavarovanja ne samo v sedanosti, ampak tudi v daljni bodočnosti, ko bo socialno-zavarovalna zakonodaja pritegnila v zavarovanje vse nesamostojne pridobitne delovne sloje in tudi še malé samostojne pridobitne delovne sile, in ko bo zavarovanje obsegalo vse panoge: bolniško, nezgodno, starostno, invalidno in posmrtno zavarovanje. Brez primerne ambulatorija in uradnega poslopja je izvajanje tako

POLITIČNI PREGLED.

Vladna kriza. Stari lisjak Pašič, ki ga angleško javno mnenje naziva za »madež med evropskimi državniki« je vpriporil pred par dnevi zopet »vladno krizo«, z drugimi besedami: prisilil je demokrate h kozjim molitvicam. Take vladne krize zaenkrat seveda še ni jemati resno, ker družijo trenutno obe parlamentarni frakciji še velike osebne in strankarske koristi, gotovo pa je, da pride do krize kmalu po sprejetju proračuna in provizijskega posojila, ker bodo hoteli izvesti radikali prihodnje volitve sami in ob tej priliki zaviti demokratom »u srbskim zemljama« pošteno vrat. S kom se bodo koalirali radikali potem, je seveda odvisno od volilnega rezultata. S slovenskimi demokrati gotovo ne, ker je izključeno, da bi prišli pri nas še kedaj do kakega mandata.

Ministrski svet in kralj. V ministrskem svetu je zbrana prava pravcava reakcija. To nam potrjujejo vsakdanji dogodki in pa dejstvo, da ta ubogi državni voz nikamor ne more iz blata. Kako reakcionarni so ti gospodje, dokazuje pomiloščenje atentatorja Stejiča, kateremu se je vlada upirala, dočim je bil kralj za pomiloščenje. Drugi primer je imenovanje v državni svet. Vlada je hotela spraviti v državno sodišče političarje neglede na kvalifikacijo in sposobnost. Kar razdelili bi si radi mesta. Tudi tu je baje kralj ugovarjal. V državno sodišče, od katerega mi sicer ne pričakujemo nič, spadajo pravniki in strokovnjaki v državnoznanstvu. Tudi so hoteli pri imenovanju Slovence popolnoma prezreti ter predložiti le enega Hrvata. Sedaj namestila vlada imenovati po novejših poročilih v državni svet 24 Srbov, 4 Hrvate in 2 Slovence. Vseh državnih svetnikov je 30.

Slovenske železnice. Ob priliki razprave o provizijskem posojilu hoče dobiti vsak poslanec svojo volilno železnico. Tudi slovenski »samostojneži«, katerim postajajo tla ob vladnem koritu glede na bližajoče se volitve vedno bolj vroča, so dvignili pretekle dni v Belgradu velik rompomom zaradi naših železnic in zahtevajo z veliko reklamo zvezo Kočevje-Reka ter St. Janž-Sevnica. Dobili ne bodo seveda ne ene ne druge, a imeli bodo pri prihodnjih volitvah vendarle svoj vililni »šlager«, ki jih pa ne bo rešil težkega obračuna. Naš narod je danes že toliko zrel, da so take limanice izgubile svojo privlačno silo. G. Pucelj se bo moral zadovoljiti že z dosedanjimi volovskimi lavrikami.

Odločitev o ministrih Žerjavu in Pucelju še ni padla. Žerjav ima v vladi nasprotstvo in svojem klubu,

pa se drži kljub temu svojega stolčka. Pucelj se pa baje kesa, da je podal demisijo. Vse skupaj pa ne more dolgo držati.

Enakopravnost. O sedanji proračunski debati se je drznil trditi neki radikalni Velesrb, da plačuje Srbija sorazmerno skoro dvakrat več zemljiškega davka kot Slovenija. Konstatiramo, da je prišlo tekom preteklega leta v Sloveniji na glavo več kot še enkrat toliko direktnega davka kot v Srbiji. Vladna belgrajska »Politika« (naša nekdanja »Lajbaherica«) je pa pred par meseci konstatirala v svojem uvodniku celo, da mnogo srbskih davčnih uradov ne pobere niti toliko davka, kot znašajo izdatki za uradnike plače pri dotičnih davkarjih. Sapienti sat!

Nekaj blagohotnih pojasnil »Jutru«. Zaradi padea nemške, ogrske, ruske in rumunske valute je padla tudi vrednost našega denarja trenutno in cene žitu so se učvrstile, pravi »Jutro«. To pa ni tako. Češka valuta ne pada, naša valuta pa pada trenutek za trenutkom in je teh trenutkov že toliko, da bo denar kmalu brez vrednosti. Glede cen žita moramo konstatirati, da se tudi vsak trenutek učvrščajo, toda tako, da je žito vsak dan dražje. Učvrstiti pomeni utrditi, podražiti pa podražiti. »Jutro« poroča o stvareh, ki jih ne more skrivati, naravnost neumno, o stvareh pa, ki izpodkupujejo naše gospodarstvo (propadanje industrije, stroški za militarizem, debelo verižništvo) pa molči kot grob. Poroča o dobrih odnošajih med vladajočima strankama, da se izdeluje uradniška, železničarska pragmatika. Kakšna bo ta, pa ne pove. Zdravniki priporočajo zjutraj na tešče kozarec vode, mi pa priporočamo »Jutro« političarjem, ne bo jim škodovalo, je čista voda.

Limonada. Že zadnjič smo omenjali teatralno uprizorjeno konferenco »mladih« ala Turk demokratov. Čimbolj pa študiramo stvar, tembolj vidimo v vsej prireditvi politično komedijo. Osem resolucij so sprejeli na konferenci. Prva govori o disciplini, in sicer predlagajo in sprejemajo tako resolucijo ljudje, ki so po izjavi g. dr. Ravnarja zahrbtno rovarili ali vsaj pomagali rovariti v stranki. Pri tej resoluciji se spominjamo na pregovor: drži tatu. Druga resolucija govori o organizaciji stranke. Vpoštevajo naj se samo tisti strankarji, ki praktično delajo. Kaj razumejo pod praktičnim delom, ne povedo. Najbrž se pa razumeji pod tem delom vse, tudi nekoliko čudne stvari, ki jih ti ljudje uganjajo. Tretja resolucija zahteva takojšnje imenovanje obeh županov za Slovenijo. Tu

naj bo osredotočena dolga desetletja, tja v stoletja vsa skrb in vse delo za ohranitev zdravja narodovih produktivnih sil. Poslopje naj bo eno najlepših spomenikov, katero si je postavila trezna volja delavcev, industrije in obrti. Poslopje naj bo živa beseda vsem, ki bodo mimo hodili, da je skrb za narodovo zdravje skrb za narodovo bodočnost in da more biti ta skrb le takrat učinkovita, ako sloni na podlagi široke vzajemnosti.

Podroben popis tega kulturno in gospodarsko velevažnega poslopja podamo prihodnjč. Glede finančne podlage omenjamo danes samo, da z zgradbo tega poslopja interesi delodajalcev in delojemalcev niso prav nič ogroženi; jasno je, da more zgradba že v bližnji bodočnosti zelo blagodejno vplivati na višino socialno-zavarovalnih prispevkov. Finančna podlaga sloni na zavarovalno-tehničnem računu, ki hoče investirati samo razpoložljive rezervne kapitalije neugodnih rent. Kapitalije iz naslova bolniškega zavarovanja iz previdnosti niso vzete v kalkulacijo, glavno z ozirom na dejstvo, da novi zakon o socialnem zavarovanju predpisuje znatno viš-

skim impartinencam na zvezo narodov, ki bo o tej pritožbi razpravljala te dni. Vse kaže že sedaj, da bo od tega mednarodnega foruma odnesla sedanja vlada to kar je iskala, namreč — novo blamažo in škandal, vsaj je znano, da popolne anarhije v Macedoniji ne provocirajo Bolgari, temveč sedanji Pašič-Pribičevićev režim in tamosnje komitaško gibanje je le energična reakcija Macedoncev proti sedanji balkanski upravi v Macedoniji. Tako diskreditira sedanji režim državo vedno bolj v očeh vse civilizirane Evrope, kjer imamo danes neprimerno manj ugleda kot — Albanija. Resničnost vseh trditev nam potrjuje — belgrajsko časopisje samo.

Sistem laži. Zagrebški župan Heinzl je v javni seji občinskega sveta pribil, da odlok kr. namestnika, znanega Juraja Demetroviča, s katerim se suspendira kot profesorja občinskega svetnika Jelašiča, temelji na laži. Namestnik naj to trditev ovrže, da ne bo na njem težki očitek, ki bi potrjeval, da se današnji režim vzdržuje z lažjo, nasiljem in ciničnim gaženjem zakonov.

Uspeh. Zunanji minister M. Ninčić je izjavil časnikarjem, da je dosegel v zunanji politiki pomemben uspeh. Ta uspeh obstoji v tem, da bodo mejni kamni nad Albanijo in Črnogoro pobarvani v naših državnih barvah in ne v črnogorskih. Tako? Ali je bilo zedinjenje Črnogore še do sedaj negotovo, ali pa nas gospod Momčilo farba s svojimi pofarbanimi mejniki.

Kdo je pravzaprav naslednik. V nedeljskem »Jutru« dne 9. t. m. je priobčil g. Fran Govekar mikaven podlistek »Luna sije...« Ker pa v podlistku omenja, da »narod stoji in bo stal, dokler ima dr. Tavčar take naslednike...« bi bilo prav zanimivo, če bi nam g. Govekar povedal, ali smatra sebe za »takega« naslednika dr. Tavčarja ali pa dr. Žerjava. V celoti bi pa k podlistku dostavili: »Kladvo bije...« — pa še zelo občutno.

Italijanska vlada je demisijonirala, ker je dobila nezaupnico zaradi notranje politike. Za vlado je glasovalo 103, proti vladi pa 288 poslancev.

Ugotovitev za avtonomiste. Demokratiški poslanec dr. Šečev je v proračunski debati zaključil slovenskim poslancem, da Slovenija živi na račun drugih pokrajin države, ker je sama pasivna. — Ako bi toraj dali Sloveniji avtonomijo, bi Slovenci v par letih prav gotovo na kolenih prosili da se zopet uvede centralizem. Toda vlada iz samega kavalirstva ne dopusti avtonomije, ker se ji prečani, posebno pa Slovenci, preveč smilijo.

Konflikt z Bolgarijo. Sedanja vlada skuša na vsak način obrniti našo pozornost od notranjepolitičnega razsula na zunanjo politiko, zato je v potu svojega obraza inscinirala konflikt z Bolgarijo, kateri očita, da podpira tamosnje komitaško gibanje. Grozila je celo z vojaškimi represalijami, vkorakanjem itd. Vsakemu otroku je pa znano, da vodi sedanja bolgarska vlada absolutno miroljubno politiko, zato se ne moremo čuditi, da se je pritožila proti tem velesrb-

DNEVNE VESTI.

Kredit. V naši vasi na Gorenjskem smo imeli velike grutarje in male bajtarje, imeli smo hranilnico in vaške oderuhe. Hranilnica je posojevala denar proti primernim obrestim, predvsem dobrim gospodarjem pa če tudi niso imeli velikih gruntov. Zapravljiveci in slabi gospodarji so »pumpali« vaške oderuhe in zastavljali konje, opre-

mo, pa tudi dele zemlje. Oderuh jim je izplačal za 100 goldinarjev dolga le 80, pozneje pa se je polastil še zastavljenih konj ali njive. Veliki gruntarji, a slabi gospodarji so šli na kant, mnogo malih pa se je z dobrim gospodarstvom in s kreditom opomoglo. Precej podobno se godi baš sedaj v naši državi. Država naša je dober grunt, samo

raztegnjenega zavarovanja nemo-goče.

Storjen je bil sklep, ki naj pričča širom sveta o narodovi kulturni dospelosti: postavi se ambulatorij z vsemi pridobitvami moderne higijene in medicine, ki naj tudi najrevnejšim omogoči hitro in uspešno zdravljenje in iz katerega naj se med narod širijo uspešne preventivne socialno-higijenične odredbe. V zvezi z ambulatorijem se postavi tudi primerni uradni prostori ki se bodo sukcesivno, kakor se bo stvarno razširjalo socialno zavarovanje, porabljali v uradne svrhe. Momentano odvišni prostori pa se oddajo v najem raznim pisarnam, agencijam, itd., da se tako zagotovi tudi hitrejša rentabiliteta poslopja in hitrejša amortizacija investiranega kapitala.

Na stavbišču ob Miklošičevi cesti v Ljubljani je začelo živahno delo, ki ima biti posvečeno najvišje namenu: ljudskemu zdravju; delo, ki naj bo izraz narodove kulture, medsebojne ljubezni in vzajemne podpore.

Poslopje naj postane visoka akademija ljudske higijene, kjer

je podpore kakor so sedanje, prispevki pa so relativno celo znižani, in so zvišani samo absolutno, v kolikor so se povišale mezde. Radi tega so rezerve iz naslova bolniškega zavarovanja zelo malo verjetne.

Neugodno zavarovanje sloni na načelu kapitalnega kritja, t. j. vsaka renta, ki se prizna za neugodno, mora biti takoj kapitalizirana. Kapital pa se v obliki rente ponesrečencu izplačuje mesečno, ostanek pa mora biti podedonosno naložen, tako, da izplačevanje rente do smrti rentnika oz. do vrnitve delazmoznosti ni ogroženo.

Ako se investirajo razpoložljive rentne kapitalije, radi tega ne bo oškodovan niti delavec niti delodajalec. Kajti prispevki in podpore iz naslova neugodnega zavarovanja so v zakonu jasno določeni in slone prispevki na natančnih statističnih podatkih o neugodah, ki se pripete tokom enega leta. Prispevki tega leta morajo biti tako visoki, da krijejo rentne kapitalije za vse neugode v tem letu. Ako se bodo neugode v bodočih letih zmanjševale, bo treba zanje nižje kapitalije in zakon bo moral znižati prispevke. Ali narobe. Na ta zavarovalno-tehnični

račun investicija razpoložljivih kapitalij (kapitaliziranih rent) nima prav nobenega vpliva. Radi gradbe poslopja se neugodno-zavarovalni prispevki ne morejo zvišati niti za dinar. Razpoložljive kapitalije so po svojem značaju dolgoleten dolg rentnikom, ki se odplačuje mesečno in ki se prav pod nobenimi pogoji ne more znižati. Rentnik radi tega, če se kapitalizirani znesek njegove rente tako previdno investira, da donaja vsako leto za odplačevanje rente potrebne zneske, ni v svojih pridobljenih pravicah tudi za dinar ne oškodovan. Čisto neutemeljeno je naziranje, da bo zgradba oškodovala neposredne interese ali da se zazidava čisti dobiček. Zavarovalno-tehnična bilanca neugodne zavarovalnice izkazuje zelo nezaten dobiček, ki bi pa tudi odpadel, ako bi bili kreirani vsi po starem zakonu predpisani posebni fondi. Vsa naša javnost more na to zgradbo gledati z največjim zaupanjem, ker prinaša gospodarskim in delavskim slojem samo koristi, katere mora z največjo vestnostjo ščititi.

»ta pravim ga niso čez dali« kot pravimo Gorenjci; pri solidnih firmah nimamo kredita in gospod finančni minister lovi kredit pri svetskih oderuhih in še tam ga dobi le proti zastavi železnic in monopolov. To je žalostno za sedanje gospodarje v državi. Naši kmetje so take slabe gospodarje devali pod kuratelo in če bog da in sreča junaska, bo tudi sedanje naše državne gospodarje dalo jugoslovansko ljudstvo ob prvi priliki pod kuratelo. Sicer je pa tudi že skrajni čas, ker sicer bodo Amerikanci pripeljali poleg zarjavelih tračnic tudi še velik boben.

Komar.
100 odstotni pribitek h gostaš- čini. Pokrajinska uprava je potrdila sklep občinskega sveta ljubljanskega z dne 30. marca t. l., da pobiraj mestna občina od 1. maja t. l. dalje 100 odstotni pribitek na gostaščino. Ta pribitek se steka v poseben fond za zgradbo stanovanjskih hiš.

Občinski davek na nezazidane parcele. Lastniki takih parcel v Ljubljani, naj zaradi odmere občinskega davka pošljejo čimprej po potrebne tiskovine v mestno knjigovodstvo.

Zgodovina socialističnega gibanja v Srbiji. Sodrugi Lapčević je spisal zgodovino o socializmu v Srbiji. Daljši posnetek izrpen in stvaren začnemo priobčevati v prihodnji številki »Zarje«.

Važno za delavce in delojemalce sploh! Kakor že znano, se je s 1. julijem t. l. pričel v naši državi izvajati novi zakon o zavarovanju delavcev za slučaj bolezni in nezgode. Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani bo, da seznanji vse delodajalce z najvažnejšimi določbami tega zakona, prihodnji teden v našem listu objavil razglas, na katerega že danes opozarjamo s pozivom, naj ga natančno prouče, dotično številko lista pa shranijo. Delodajalcem bo razglas še posebej dostavljen z vsemi potrebnimi tiskovinami za prigras in odglas, dobil se bo pa tudi pri vseh poslovalnicah okrožnega urada. Da se bodo lahko prav vsi zainteresirani seznanili z vsebino razglasa, bo tudi afixiran mesec dni na vseh občinskih deskah in pri vseh političnih oblastvih v Sloveniji.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani se je preosnovala z dnem 1. julija 1922 v zmislu zakona o zavarovanju delavcev od 14. maja 1922, Ur. l. št. 62, v **Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani**, in njene poslovalnice in ekspoziture pa v **Poslovalnice ljubljanskega okrožnega urada za zavarovanje delavcev v (na) itd.**

Socialna politika na — cesti. Kakor čujemo se preseli začetkom prihodnjega meseca tukajšnja Drž. Borza Dela, ki posluje v vsej državi najlepše in najuspešnejše na — cesti, ker ji ministrstvo za socialno politiko ni hotelo dati na razpolago niti toliko kredita, da bi mogla plačati najemnino. O tem najnovejšem centralističnem škandalu izpregovorimo v eni prihodnjih številki še več.

Kako je z Majeenovo zadevo? Bolj čv vprašujemo, manj izvemo. Na javno vprašanje nismo dobili primerne odgovora. Vemo, da je bil g. Majeen, tajnik mladodemokratske stranke pravomočno obtožen na Dunaju. Obravnava se pa menda ni izvršila, in bi bilo vendar dobro, da stvar pojasni ali g. Majeen ali pa demokratska stranka. Če tega nihče ne stori, bomo primorani domnevati, da smatrajo mladi demokrati tako obtožbo kot kvalificijsko izpričevalo za svojega funkcionarja.

»Prenasičen svobode« je gospod minister n. r. dr. Kukovec. Meni sporoča neki prijatelj, ki služi pri vojaki nekje v Srbiji, da je prenasičen neke brozge, ki jim jo kuhajo kot hrano. To je zmešanica juhe, starega fižola in neke zelenjave. Tudi sicer jim, kljub vsem dementijem samostojnih kmetov, ne gre dobro. Slabe postelje, slaba obleka in slabo postopanje z mož-

tvom so stvari, katerih so res že vsi prenasičeni. Slab promet, zaprte šole in bolnice, slaba obleka in hrana pri vojaki, ja, kam pa gre denar!? Ali so današnji vladajoči res kar »čez zgliali« za državo?

Komar.
Blagor industriji. Bakreni rudnik v Boru v Srbiji je v produkcijskem letu 1920—21 produciral 2737 ton bakra, letošnje leto do konca junija pa je produkcija dosegla že 4848 ton bakra. Naši industrijci so poslali v Bor strokovnjaka, da bi kupil bakra za slovenske industrije, ki ga tako krvavo potrebujejo, posebno v tovarnah, kjer izdelujejo razne stroje. Naši industrijci so do sedaj dobivali baker iz Anglije preko Trsta, seveda po ogromnih cenah. Toda, kakor se je pokazalo, ga bodo morali tudi še v dodoče dobiti iz Anglije. Stvar je namreč sledeča: Oni gospod, ki so ga slovenski industrijci poslali v Bor, da bi zanje nakupil baker, je prišel praznih rok domov in poročal, da so v Boru predelavci in vsi uradniki ter ravnatelj Francozi. Ti gospodarje so mu povedali, da mora iti v Pariz, če hoče imeti baker, ker ga tukaj ne prodajajo. Ko so naši industrijci to slišali, so se kot dobri patriotje vstopili v krog in trikrat zavpili živio Jugoslavija! Na Bledu pri industrijski konferenci o tem niso govorili!

Industrijski muzej bodo ustanovili v Belgradu v parlamentu. Kakor smo zvedeli, bodo pred portalom stale v naravni velikosti tri sohe, in sicer: lesni trgovec Dolenc, Vinko Majdič, glede tretjega se pa še niso zedinili, če pride inženjer Šuklje ali Dragotin Hribar. Umetniki, klesarji, pozor, kadar vlada razpiše to delo.

Petrolej v Jugoslaviji. Petrolejska družba »Royal Deutsch« je dognala, da je v Jugoslaviji dovolj bogatih petrolejskih vrelcev, da bi pa eksploatacija toliko veljala, da bi bil petrolej dražji, kakor iz Amerike. Kdor to verjame, dobi groš. Amerikanci nam denar zato ponujajo, da bi pri nas kaj zaslužili.

Železniške zadeve. Prometno ministrstvo je napravilo pogodbo za popraviljanje vagonov in lokomotiv z delavnicami v Smederevu in Subotici. To je prav! — **Prevzetje vagonov in lokomotiv.** Od Nemčije je naša vlada 16. t. m. prevzela 2151 zaprtih in 1703 odprtih vagonov. Tudi to je prav, ker nam manjka še veliko število vagonov, posebno pa vsako jesen se to pomanjkanje vagonov kruto občuti. — **Železniške lokomotive.** V zadnjih dneh je prišlo k nam iz raznih nemških tovarn 15 lokomotiv za brzovlake in 49 težkih lokomotiv za tovrne vlake; k tej pošiljati pride še nadaljnih 20 lokomotiv. Razen tega pride še 2000 vagonov za ozkotirne železnice. Vse to je prav in lepo! Nekaj pa ni v redu, in sicer, ker imajo v Zagrebu v kurilnici take strokovnjake na vodilnih mestih, da ne puste ob predpisnem oziroma o pravem času strojevodjem snažiti stroje in so bile v zadnjih dneh nič manj kot 4 lokomotive sežgane (to je, sežgali so se kotli). Tako malomarnost povzroča škodo, ki znaša stoinstotisoče dinarjev. Tovarnam za lokomotive v Nemčiji pa ne bo zmanjkalo dela, če bomo imeli take strokovnjake! — **Vlak s štirimi lokomotivami.** Zadnje dni je vozil vlak na Jesenice, pri katerem so morali štirikrat menjati lokomotive! Tudi to je prav, ker sicer sploh ne bi bili prišli na Jesenice. Plača, ki jo dobiva železniško osebje, je v primeri z draginjo postala tako majhna, da železničarji sploh več ne kritizirajo... temveč le še jeze pihajo kot kraški gadje.

Požar v Bohinjski Bistrici. V Bohinju je nastal večeraj teden ogenj, ki je uppelil 26 poslopij. Ogenj je nastal v nekem kozolcu. Zažgali so najbrže otroci.

V Škofljici pri Ljubljani je v nedeljo ob silnem vetru užgala lokomotiva dolenskega vlaka z iskrami kozolec. Pogorelo je več poslopij.

»Slovenski Narod« poroča: **Ribnikar ca. Kocmur.** Pred okrajnim sodiščem v Ljubljani je bila pričela 18. t. m. zanimiva kazenska razprava. Načelnik oddelka za socialno skrbstvo Adolf Ribnikar toži Ivana Kocmurja, ravnatelja Okrajne bolniške blagajne, zaradi žaljenja časti. Predmet te tožbe tvorijo zadeve in razmere pri Okrajni bolniški blagajni v Ljubljani in kampanja, ki je bila otvorjena proti ravnatelju Ivanu Kocmurju. Tekom tega boja je pisal Ivan Kocmur pokrajinskemu namestniku Ivanu Hribarju pismo, čigar vsebino je smatral Adolf Ribnikar za očitke in žaljenja, naperjena proti svoji osebi in uradnemu dostojanstvu. Proti Kocmurju je bila vložena ovadba radi hudodelstva obrekovanja, ki ni prodrila. Nato se je uvedlo proti Kocmurju postopanje v smeri pregreška uradne osebe v smislu par. 104. srb. k. z. Tudi to postopanje je bilo ustavljeno. Po vseh teh ustavitvah je sedaj pričela pravda na zasebno obtožbo Adolfa Ribnikarja radi žaljenja časti pri okrajnem sodišču. Toženčev zastopnik je v kratki današnji razpravi ponudil dokaz resnice. Sodišče je razpravo preložilo na nedoločen čas v svrhu predložitve vseh dokazov. Zatrjujejo, da prinese ta politična razprava marsikaj zanimivega.

Stavka knjigovozov v Ljubljani še vedno traja. Naravnost čudimo se, da je med mojstri taka odporlost, ki so vendar svoje delavstvo naravnost mizerno plačevali ter bi pričakovali pri njih vsaj nekoliko socialne uvidevnosti.

Koncert »Svobode«, ki se vrši vsako soboto v Narodni kavarni v Ljubljani, se vrši tudi danes z izbranim sporedom. Na uspehu res čestitamo tamburaškemu zboru, ki proizvaja za tambure uglašene najlepše muzikalne komade. Pričetek ob pol 9. zvečer. Vstop prost.

Združene razredne delavske organizacije v Celju

vabijo na
I. VSEDELAVSKI ZLET 1922
V CELJU
ki se vrši
v nedeljo, dne 2. avgusta 1922.

Spored:
Dopoldne: 1. Od 7.—8. ure sprejem gostov na kolodvoru. 2. Po sprejemu obhod po mestu. 3. Ob 9. uri slavnostni shod v dvorani hotela »Union«. 4. Od 10.—12. ure ogledovanje mesta; od 11.—12. ure koncert v parku. Po koncertu kosilo v skupinah. **Popoldne:** 1. Ob pol 2. uri zbirališče na glaziji. 2. Ob 2. uri obhod na Teharje. 3. Na Teharjih, ki so 20 minut iz Celja oddaljene, in v krasni legi, bo ljudska veselica, javna telovadba jednot iz Jesenic in Maribora in vsakovrstna druga zabava. — Sodeluje polnoštevilna rudarska godba iz Trbovelj.

Vestnik »Svobode«.

Ljubljanska podružnica »Svobode« priredi v sredo 26. t. m. točno ob pol 8. uri zvečer predavanje »Abstinencia in socialistični svetovni nazor«. Predava s. A. Cerkvenik. Po predavanju se bodo obravnavala aktualna vprašanja glede ljubljanske podružnice. Nato diskuzija.

Glasovi naših prijateljev.

Iz Št. Vida nad Ljubljano. Izreden užitek sem imel prejšnjo nedeljo, ko sem prisostvoval klerikalnemu obrtniškem shodu v Št. Vidu. Na mestu je in pravico imajo ti gospodarje, da zborujejo in protestirajo proti razmeram v naši državi, proti sistemu vladanja. Razočaralo me je pa, da so se spravili nad socialno zavarovanje, v katero so

najmanj opravičeni se vmešavati. Ako trdijo, da zakon ni dober, imajo prav, ker je res daleč za enakimi zakoni drugih držav v Evropi. Razumem tudi, če so proti centralizaciji zavarovanja, mi smo pa za centralizacijo, ker le močna organizacija bo kos nalogam, ki jih ima socialno zavarovanje. Pred vojno so bile majhne bolniške blagajne, kjer so sami gospodarje gospodarili površno. Ali je bil delavec zavarovan ali ne in po kakšni mezdi, to je bila malenkost, ki se zanjo niso brigali. Slednjič so njih zavarovanci večinoma sami vajenci, za katere plačujejo par vinarjev. Tega vprašanja se je lotil g. Ogrin, ki je prav toliko upravičen govoriti o tem vprašanju kakor prejšnji načelnik šentviške bolniške blagajne g. Bellec. Oba gospoda nista bila nikdar prijatelj bolniške blagajne in če sedaj nimata več vpliva na poslujoče uradnike, jih pa jezi. Kako so gospodarje delali, so najboljši dokazi prejšnje blagajne v Št. Vidu, na Vrhniki, v Kočevju itd. Prej niso imeli nobenega reda gospodarje, ko se je pa zavarovanje centraliziralo, je naraslo članstvo pri nekaterih blagajnah za petdeset do sto odstotkov in še več. To je bil sad točnega poslovanja. Za vajence so plačevali starši zavarovalnino, pomočniki so bili pa prenzko ali pa sploh ne zavarovani. Če bi bili gospodarje imenovani v sosvet, pa bi lepo molčali. Govoril je tudi poslanec g. Skulj. Ta je pa sam skriv na zakonu, da je reakcionaren, ker nas je oropal dvetretjinskega zastopstva, obrtnikom pa dal polovično zastopstvo in jih s tem navidez tudi obremenil. Delavstvo se bo takemu zastopstvu uprlo, ker plačuje prispevke samo s svojim delom, toda to bo storilo brez podpore vaše in JDSarske stranke. Le delavstvu spada uprava teh zavodov. — Dolgoletni član bolniške blagajne.

Delo bivših avstrijskih oficirjev. Pri stavbeni družbi d. d. v Ljubljani se nahaja v službi neki g. Tepež, bivši avstrijski in pozneje jugoslovanski major. Ta gospod nas hoče učiti oliko, a jo ne pozna toliko, kolikor zahteva uradniški stan napram delavstvu. Mi delavci smo vajeni vljudnosti, nikakor pa ne surovosti. Te dni se je namreč pripetil slučaj pri Stavbinski družbi, da je hotel g. Tepež postaviti nekega delavca brez tehtnega vzroka na cesto. Ostala delavstva, ki so uvidelo, da se omenjenemu delavcu godi krivica, je protestiralo proti temu ravnanju in zahtevalo, da ostane delavec na svojem mestu, na kar je tudi g. Tepež pristal. Gospodu Tepežu najtopeje priporočamo, da pozabi vojaški sistem in izraze smrkavec, si še za ušesi moker itd., ki so bili v navadi v bivši avstroogrski armadi, ter prične vljudneje ravnati z ljudmi.

Iz dolenje Savinjske doline. Novi delavski list »Zarja« bodi iskreno pozdravljena posebno zato, ker piše brez zalitev na desno in levo, a stvarno, ki ne žali čutov sodrugov, kakor je to v drugem časopisju, ki misli, da je list le takrat dober, če je krvav in zabavljaski. V socialistični stranki se zbira proletarijat brez razlike vere in narodnosti, zaradi tega so ta vprašanja kot strankarska postranskega pomena. Imej narodnost, imej vero ali ne, bodi pa dober in pošten sodrug. To je naša pot. Naš boj je v prvi vrsti gospodarski in kulturni. Za agitacijo moramo torej porabljeni to, kar nas res žuli, to so gospodarske razmere. Z gospodarskim bojem lahko prodremo v zadnjo gorsko vas, s kulturnim, kakor imenujejo nekateri boj proti starodavnim običajem, pa mentalitete ljudstva danes še ne dobimo. Z »Zarjo« upam, smo dobili socialisti pošten list, ki se bo odločno in neustrašeno potegoval za pravice zatiranih ter se bo te naloge tudi zavedal.

Star socialist.

Izdajatelj in odgovorni urednik dr. L. Perič. Lastnik Konzorcij »Zarje«. — Tiska tiskarna J. Blasnik naasl. v Ljubljani.